

POSTANOWIENIE

Dnia 15 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Wojciechowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Dobrowolski

SSN Elżbieta Karska

w sprawie ze skargi M.R., B. A., G.T.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu w sprawie
o sygn. I ACa 310/24

z udziałem Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 15 kwietnia 2025 r.

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu toczącym się pod sygnaturą akt I ACa 310/24 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącym M. R., B. A., G. T. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu sumę pieniężną w wysokości po 3 000 (trzy tysiące) złotych za okres od 24 stycznia 2024 r. do dnia 10 marca 2025 r.;**
- 3. zarządza zwrot od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu na rzecz skarżących M. R., B. A., G. T. kwoty po 200 (dwieście) zł uiszczonej tytułem opłaty sądowej od skargi.**

Marek Dobrowolski

Paweł Wojciechowski

Elżbieta Karska

UZASADNIENIE

M. R., B. A. i G. T. (dalej: „skarżący”) zastępowani przez profesjonalnego pełnomocnika w osobie radcy prawnego w skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki z 10 marca 2025 r. (data stempla pocztowego – koperta, k. 12) wnieśli o: (1) stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu pod sygn. I ACa 310/24, a to wobec braku wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej pomimo wpływu apelacji do Sądu Apelacyjnego w dniu 24 stycznia 2024 r., (2) przyznanie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu na rzecz każdego z nich kwoty po 3 000,00 zł oraz (3) zwrot na rzecz każdego z nich, wniesionej opłaty sądowej od skargi w kwocie po 200,00 zł.

Skarżący wskazali, że apelacja strony pozwanej wpłynęła do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu 24 stycznia 2024 r. Odpowiedź powodów na apelację została nadana do Sądu Apelacyjnego w dniu 2 kwietnia 2024 r. i doręczona Sądowi Apelacyjnemu w dniu 8 kwietnia 2024 r. W dniu 28 stycznia 2025 r. skarżący B. A. w dwóch pismach skierowanych do Sądu Apelacyjnego, zwrócił się z pytaniem, z jakich powodów nie został wyznaczony pierwszy termin rozprawy apelacyjnej. Skarżący w piśmie z dnia 17 lutego 2025 r. uzyskał odpowiedź, że dalsze czynności w tej sprawie, w tym wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej, będą podejmowane w oparciu o przepisy Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (tekst jednolity: Dz.U. z 2022 r. poz. 2514). W piśmie tym brak było jakiegokolwiek informacji na temat, kiedy zostanie wyznaczony termin rozprawy.

W odpowiedzi Prezes Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu zgłosił swój udział w sprawie i wniósł o oddalenie skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania spraw w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga zasługiwała na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora

i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Stosownie do art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego.

Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca

2019 r., I NSP 88/18). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy.

Ten utrwalony standard orzecniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21)

Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania.

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14

stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, *Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Utrwalone orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje przy tym, że sprawa jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w pierwszej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie Guincho przeciwko Portugalii, nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. sprawie Donnadieu przeciwko Francji, nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie Pretto i inni v. Włochy; skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania apelacyjnego pozwala na przyjęcie, że jest ono prowadzone przewlekłe.

Z analizy akt wynika, że sprawa została zainicjowana pozwem z 19 kwietnia 2017 r. wniesionym do Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu (k. 2). Odpowiedź na pozew wpłynęła do Sądu Rejonowego 19 czerwca 2017 r. (k. 29). Postanowieniem z dnia 8 stycznia 2021 r. sygn. XIV C 1027/17 Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Fabrycznej we Wrocławiu sprawdził wartość przedmiotu sporu (pkt I), ustalił wartość przedmiotu sporu na kwotę 253 763,79 zł (pkt II), na podstawie art. 17 pkt 4 k.p.c. uznał się niewłaściwym i niniejszą sprawę przekazał według właściwości do Sądu Okręgowego we Wrocławiu (pkt III – k. 425). Postanowieniem z 25 kwietnia 2022 r. sygn. I C 249/21 Sąd Okręgowy oddalił wniosek powodów o udzielenie zabezpieczenia (k. 483). 15 czerwca 2022 r. powodowie złożyli zażalenie na w/w postanowienie (data stempla pocztowego – k. 516). Postanowieniem z 30 czerwca 2022 r. Sąd Okręgowy oddalił zażalenie powodów (k. 519). 9 października 2023 r. Sąd Okręgowy wydał wyrok w sprawie o

sygn. akt I C 249/21 (k. 636). 15 stycznia 2024 r. pozwany wniósł apelację od w/w wyroku (data stempla pocztowego – k. 690). 19 stycznia 2024 r. zarządzono przekazanie akt wraz z apelacją do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu. Sprawa wraz z apelacją wpłynęła do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu 24 stycznia 2024 r. (data prezentaty Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu – k. 692). 6 marca 2024 r. przeprowadzono kontrolę formalną apelacji i nakazano doręczyć jej odpis pełnomocnikowi powodów (k. 694). 1 marca 2024 r. powodowie złożyli wniosek o udzielenie zabezpieczenia roszczenia o stwierdzenie nieważności umowy (data stempla pocztowego – k. 710). Postanowieniem z 11 marca 2024 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu sygn. I ACa 310/24 oddalił wniosek powodów o udzielenie zabezpieczenia powództwa o ustalenie (k. 712). Odpowiedź powodów na apelację pozwanego została nadana do Sądu Apelacyjnego 2 kwietnia 2024 r. (data stempla pocztowego k. 717). Postanowieniem z 22 kwietnia 2024 r. Sąd Apelacyjny odrzucił wniosek powodów o sporządzenie uzasadnienia postanowienia Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z 11 marca 2024 r. sygn. I ACa 310/24 w przedmiocie oddalenia wniosku powodów o udzielenie zabezpieczenia z uwagi na jego niezaskarżalność (k. 721).

Od wpływu apelacji do Sądu Apelacyjnego w dniu 24 stycznia 2024 r. (k. 692) do dnia wniesienia skargi na przewlekłość postępowania tj. 10 marca 2025 r. (data stempla pocztowego k. 12 akt I NSP 115/25) upłynęło ponad 13 miesięcy. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu podejmował w tym okresie jedynie czynności techniczne mające na celu organizację postępowania tj. doręczenie odpisu apelacji stronie przeciwnej. Jedyną czynnością merytoryczną podjętą przez Sąd Apelacyjny w okresie od wpływu apelacji było rozpoznanie wniosku powodów o udzielenie zabezpieczenia powództwa. Należy zwrócić uwagę, że odpis apelacji pozwanego nieobarczonej brakami formalnymi został doręczony pełnomocnikowi powodów 21 marca 2024 r. (k. 713). Należy podkreślić, że łączny czas trwania postępowania w obu instancjach wynosi blisko 7 lat, co nie pozostaje bez wpływu na ocenę przewlekłości przed sądem drugiej instancji.

Odnosząc się do stanowiska Prezesa Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu zaznaczyć należy, że jak wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy, znaczny i stale rosnący wpływ spraw oraz niewystarczająca obsada sędziów nie usprawiedliwia

przewlekłości postępowania i okoliczność ta nie zwalnia państwa z odpowiedzialności z tytułu przewlekłości postępowania (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, z 17 lutego 2012 r., III SPP 2/12; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20, z 6 lipca 2022 r., I NSP 222/22; z 23 marca 2022 r., I NSP 48/22). Obciążenie pracą, liczba spraw oraz stan kadry orzeczniczej co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 września 2023 r. I NSP 119/23).

W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa oraz mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu za sygn. akt I ACa 310/24 wystąpiła przewlekłość postępowania.

Orzekając o przyznaniu skarżącym od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu sumy pieniężnej Sąd Najwyższy był związany granicami żądania skarżących w tym zakresie (art. 321 k.p.c.). W związku z powyższym Sąd Najwyższy przyznał na rzecz skarżących sumę pieniężną w wysokości po 3 000,00 zł. Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Powyższe oznacza, że niezależnie od tego, że stwierdzenie przewlekłości postępowania dotyczyło wyłącznie postępowania przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu, to do obliczenia sumy pieniężnej należało wziąć pod uwagę cały okres trwania postępowania, który od wniesienia pozwu z 19 kwietnia 2017 r. do dnia wniesienia skargi 10 marca 2024 r. wyniósł 6 lat i 11 miesięcy.

O zwrocie na rzecz skarżących opłaty sądowej od skargi w kwocie po 200 zł na rzecz każdego z nich orzeczono na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Marek Dobrowolski

Paweł Wojciechowski

Elżbieta Karska

[r.g.]